

по суша Русия и като не допускал две воли въ свѣта, най-малко той можель да приеме две воли въ Европа.¹⁾

Като земя за размѣна Турция е била посочвана на Наполеона често въ първите години на управлението му, обаче, той е считалъ, че тя трѣбва да бжде запазена: всѣко отслабване на Турция, споредъ него, ползува само главнитѣ му противници — Англия и Русия.

Това не му прѣчи да каже на Дюрокъ, пратенъ съ мисия въ Петербургъ, следъ смъртта на Павелъ I въ 1802 година: „Говорете за Екатерина II, като една царица, която предвидя падането на турската империя и която схващаше, че нѣма руска търговия безъ Сръдиземно море“.

Следъ своитѣ сполучливи войни съ Австрия и Прусия Наполеонъ още не се е нуждаелъ отъ съюзници, чувствувалъ се е много силенъ и затова той не само подкрепя въ всички случаи Турция, но много усилия прояви да подигне куража на турскитѣ султани.

На 30 януарий 1805 год. напр. той пише на падишаха: Престана ли да царувашъ? Подигни се, Селиме! Прогони неприятелитѣ, довѣри се на истинскитѣ си приятели. Или ти ще погубишъ родината, религията си и твоята фамилия!²⁾

Австрия и Прусия, които разпиляха силитѣ си да водятъ борба съ революцията — гледаха много безпокойно на надмощието, което добиваше постоянно Русия надъ Турция. Наполеонъ използва това тѣхно настроение и искаше да ги спечели срещу Русия. Въ 1805 г. той се обърна къмъ Австрийския императоръ (Corresp. 9038) и му изтъква, че има смисълъ да се води война само заради Турция. Успялъ да прегази, обаче, Прусия, Наполеонъ прави енергиченъ позивъ къмъ Султана да използва най-подходящия случай и нападне Русия, вѣковния врагъ на османската империя. (Correspond. 13,138).

Следъ удара при Виена, Наполеонъ правѣше всички усилия, да постави европейскитѣ държави срещу Русия и срещу нейнитѣ домогвания на Изтокъ. Той искаше даже самъ да се яви на Черното море срещу Севастополъ. Но когато Наполеонъ се убеди, че Англия не ще се примири съ него, че тя работи за създаването срещу му на голѣмъ съюзъ неприятелски държави, включително съ Русия, той измѣни рѣзко отношенията си къмъ Турция. Като стратегъ той вижда, че английското могъщество лежи главно въ Индия и почва да счита, че само съ Русия, чрезъ разпокъсването или подчинението на Турция, презъ Персия именно — може да стане господаръ на високото плато на Ефратъ и пѣтя му за Индия ще бжде откритъ.

За тази целъ Наполеонъ изпраща разузнавателни команди. Той прави всички приготовления, за да обърне Сръдиземното море на широка бойна база и теоретически извива единия си флангъ къмъ Гибралтаръ, а другия къмъ Босфора. Талейранъ подготвя споразумението съ Русия и пише вече на своя пълномощенъ министъръ въ Петербургъ: „азъ не вѣрвамъ, че нѣкой е въ състояние да закрепи Турция; споредъ менъ тя е загубена и въпросътъ е да се знае: каква частъ отъ нея ще може да земе Франция“. Освенъ това, Талейранъ предлагалъ на австрийския пълномощенъ министъръ de Vincent да обмислятъ, коя държава каква частъ отъ турската империя ще вземе.

Следъ изгонването на Австрия отъ Италия, Наполеонъ планира пълното унищожение на Австрийската монархия. Талейранъ му пише да запази тази империя като ѝ посочи земитѣ на изтокъ — и ѝ постави, по такъвъ начинъ, друга политическа задача. Съ даването на Австрия дунавскитѣ области би се направило отъ нея, казва Талейранъ, една сила, която не само може да се противопостави на Прусия, но Австрия би станала и една съюзница на Франция въ задачитѣ ѝ на изтокъ.

Талейранъ самъ обръща вниманието на Австрия, че единственъ изтокъ може да отвори нова кариера за нея, като държава и е приемалъ, че ако Австрия завземе североизточната частъ отъ Европейска Турция (Влашко, Босна, Бесарабия, Дунавъ), Русия ще бжде насочена къмъ Азия—Индия, за да стане опасенъ противникъ на Англия.

Преговоритѣ за подѣлбата започватъ. Тѣ ставатъ се по опредѣлени и ние сме въ единъ отъ най-интереснитѣ, макаръ и не въ най-решаващитѣ моменти отъ историята на източния въпросъ.

¹⁾ Lord Palmerston. L'Angleterre et le Continent par Comte de Ficquelmont. Bruxelles 1852 т. I стр. 56.

²⁾ Correspondance de Napoleon 8298.